

Korduma kippuvad küsimused

Miks just Nursipalu?

- Harjutamisvõimaluste parandamiseks on vajalik leida sobiv koht Lõuna-Eestis, sest Põhja-Eestis on väljaõppevõimalused ammendumas ja täiendavaid harjutamistingimusi on vaja eelkõige Võrus paikneva 2. jalaväebrigaadi jaoks.
- Olles kaalunud alternatiive üle terve Lõuna-Eesti, on Nursipalu harjutusvälja arendamine ainuke realistlik, sest kasutab ära võimalikult palju riigimaid (ca 75%), puudutab võimalikult vähe kodusid ja kasutab ära olemasolevat kaitsetaristut (sh olemasolev Nursipalu harjutusväli).

Miks ikkagi ei saa keskpõlügenil või Sirgalas harjutada?

- Eestis on praegu vaid üks suurem harjutusväli – kaitseväge keskpõlügen, kus on võimalik teha suuremate üksuste taktikalisi harjutusi ning laskmisi, sealhulgas soomusmanööver ja kaudtuli.
- Keskpõlügen on pea 100% kasutuses. Intensiivistunud väljaõppe ning uute relvasüsteemide tõttu Põhja-Eestis asuvast keskpõlügenist enam ei piisa.
- Praegu kasutatavad harjutusväljad on juba olemasolevate mahtude tarvis liiga väikesed, need ei võimalda üksuse suurustele või spetsiifikale vastavaid taktika- ja laskeharjutusi korraldada ning on kasutusintensiivsuse tõttu üle koormatud.
- Ida-Virumaal asuv Sirgala harjutusväli jääb 2. jalaväebrigaadist aga kaugeks ning lisaks sellele kasutavad antud ala Jõhvi sõjaväelinnaku üksused (Kalevi ja Viru jalaväepataljon, tankitõrjekompanii) ning kaitseliidu malevad. Ka tänasel päeval laiendatakse Sirgala harjutusvälja olemasolevate kaevanduste aladele, et pakkuda 1. jalaväebrigaadi üksustele paremaid väljaõppevõimalusi.
- Ka merealad ei sobi 2. jalaväebrigaadile, kuna seal ei ole võimalik teha soomusmanöövri ning liikumisega laskeharjutusi. Senised kasutuses olevad merealad on kasutusel peamiselt mereväel ning õhutõrjepataljonil, kus nad saavad teha erialaseid laskeharjutusi, mida 2. jalaväebrigaad merel teha ei saa.

Miks peab laiendus nii suur olema ja mis sinna tuleb?

- Harjutusvälja arendamisel on kaitseväge vaatest kolm eesmärki:
  - ühe vähendatud pataljoni (pataljon - ca 800 võitlejat) lahinglaskmiste läbiviimine koos kõrgema üksuse lahingutoetuse elementidega;
  - kahe pataljoni põhilaskeväljaõppe läbiviimine samal ajal
  - brigaadi (ca 3000-5000 võitlejat) taktikaliste manöövrite korraldamine piiratud mahus.
- Harjutusväljale planeeritakse rajada laskeväljad ja taktikaalad ning harjutusvälja teeninduslinnak koos ladudega. Laskeväljad ja taktikaalad sisaldavad väljaõppeehitisi, mis võimaldavad eri üksustel, relvaliikidel ning erialadel võimalikult efektiivset, realistlikku ja tulemuslikku õpet läbi viia. Näiteks lasketiirud erinevate relvade ja relvasüsteemide tarvis, eri relvasüsteemide positsioonid ja sihtmärkide alad, lõhkamis- ja demineerimisalad, maastikusõidurada, taktikaharjutuste alad eri manöövrite läbiviimiseks jms.

Kas ei saaks teisiti harjutada (aga droonid, simulaatorid, Läti?)

- Ukraina sõda on näidanud, et raud ja tuli jätkuvalt loevad. See peegeldub ka sellest, mida Ukraina Venemaa agressiooni tagasilöömiseks kõige rohkem vajab: kaudtulesüsteemid, laskemoon, tanki- ja õhutõrjerelvastus.
- Harjutada ei saa tubastes tingimustes: maastikku tuleb tundma õppida, keeruliste relvasüsteemide käsitlemist tuleb lihvida peenusteni, üksused peavad harjutama kokkumängu.
- Läti keskpõlügen Ādažis on samuti üle koormatud. Ka Läti arendab uut (Selija) põlügeni riigi lõunaosas Leedu piiri lähedal. See on plaanitud 25000 hektarit (=2,5 korda Nursipalust suurem).

Miks ei kaasatud huviala piiride koostamisse kohalikke elanikke?

- Huviala kaardistus on esimene samm. Huviala piire oleks keeruline tõmmata koos kohalikega, sest vajab ekspertteadmisi. See põhineb kaitsevæe vajadustel, arvestab vajalike manööver- ja laskealadega, eri relvasüsteemide ja ettenähtud ohualadega.

Kui palju on 21 hoonestatud erakinnistu sees reaalselt kodusid?

- Terve harjutusala laienduse huviala sisse jääb osaliselt või täielikult 217 eraomandisse kuuluvat maaüksust (sh nt metsafirmadele kuuluvad maaüksused), sh 21 maaüksust, millel asub Maa-ameti registri andmetel eluhoone. Hoonestatud maaüksustest on püsivaid või ajutisi elukohti vähem.

Kas riik pakub omalt poolt ka näiteks juriidilist või psühholoogilist abi?

- Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse spetsialistid selgitavad omanikele omandamise menetluse protsessiga kaasnevaid asjaolusid. Juriidilist või psühholoogilist abi Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel kahjuks pakkuda võimalik ei ole.

Kuidas hinnatakse erakinnistu väärtust? Lisaks turuväärtusele on inimestel suur emotsionaalne side kohtadega, mida uude kohta ümberkolimisel tagasi ei saa.

- Hindamine tellitakse sõltumatult kutseliselt hindajalt ja see viiakse läbi hüvitamise eesmärgil. Üldjuhul on hinnatavaks väärtuseks turuväärtus, aga sellele lisaks hinnatakse ka otseselt kaasnevat varalist kahju ning saamata jäävat tulu, kui need esinevad. Üldmõiste selle kohta on hüvitusväärtus. Soovi korral võib maaomanik tellida ka võrdleva eksperdihinnangu. Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse (KAHOS) kohaselt on võimalik kinnisasja omandamisel kokkuleppe teel maksta motivatsioonitasu kuni 20% eksperdihinnangus toodud tasust ehk hüvitusväärtusest ja lisaks veel täiendavat hüvitist 10% kui omandataval kinnistul asub hoone, mida kasutatakse elamiseks. Kinnisasja on võimalik ka vahetada, kuid vahetatavad kinnisasjad peavad KAHOSe kohaselt paiknema sarnases turupiirkonnas ja maksumuste erinevusel tuleb vahe seaduses sätestatud ulatuses hüvitada.

Mida riik vastu pakub? On selge, et maa inimene, kes harjunud suure majapidamise ja põllumaa/metsaga ei ole nõus korterisse kolima (kas Rõugesse tuleb uus kortermaja?)

- Maade omandamise raamistik on määratud KAHOSes. Seaduse järgi tuleb määrata hüvitusväärtus, mis kindlasti ei ole alati turuväärtus hoonestatud kinnistute puhul. Saadav hüvitus peab võimaldama panna omanikku võimalikult sarnasesse olukorda, kus ta oli enne omandamise vajadust. Lisaks rahas hüvitamisele on alternatiiviks ka vahetusmaa leidmine. Hoonestatud vara puhul on see kindlasti väga keeruline, aga eesmärk on läbirääkimistel jõuda mõlemapoolselt sobiva lahenduseni. Eramajast kortermajja ümberkolimist ei ole meil kavas pakkuda. Arutelud, mille tulemusena huvid kaardistatakse, on alles käimas. Isikutega, kelle maad jäävad harjutusvälja laienduse huvialasse, on võetud või võetakse personaalselt ühendust.

Kas selline variant on ka võimalik, et inimene vaatab ise välja talle sobiva uue koha ja kaitseministeerium ostab selle talle ära ning notaris toimub vahetus?

- See on põhimõtteliselt võimalik. Kinnisasja on võimalik vahetada, kuid vahetatavad kinnisasjad peavad KAHOSe kohaselt paiknema sarnases turupiirkonnas ja riigilt vahetuseks pakutava kinnistu väärtus võib olla maksimaalselt 30% kõrgem omandatava kinnistu väärtusest ning väärtuste vahe tuleb tasuda sellel osapoolel, kes vahetuse tulemusena saab kallima kinnistu.

Millal kolima tuleb hakata ehk millal päriselt tegutsemiseks läheb?

- Maade omandamisega on soov ja valmisolek alustada kohe. Kuna maaomanikke on palju, siis see protsess tervikuna võtab kindlasti mõned aastad. Paralleelselt on plaan alustada ka

projekteerimisega, mille käigus toimub mõjude hindamine ja leevendavate meetmete kavandamine. Seeläbi on võimalik harjutusväljale teatud infrastruktuuri väljaehitamise ja kasutamisega (kokkuleppel kohalike maaomanikega ja kogukondadega) alustada, enne kui maad kogu harjutusvälja ulatuses on omandatud.

Kui ma olen hiljaaegu näiteks uue katuse või välislaudise pannud, kes selle kinni maksab?

- Kinnisvara omandamine ja omandamise tasu määramine toimub KAHOSes toodud alusel. Uus katus, laudis või muud hoonetele tehtud parendused mõjutavad üldjuhul kinnisvara väärtust ja sisaldub seeläbi ka hindaja koostatud eksperdihinnangus.

Millal sundvõõrandamiseni jõutakse?

- Eesmärk on maad omandada kokkuleppel. Senise praktika kohaselt on viimase kahekümne aasta jooksul riigikaitseliste ehitiste tarbeks omandamisel jõutud kokkuleppele 99,8% juhtudel ning soovime seda protsenti hoida kõrgel edasi. Omandamistega soovime alustada kohe, aga kogu protsess tervikuna võtab kindlasti mõned aastad. KAHOS kehtimise ajal pole kordagi sundvõõrandamiseni jõutud. Enne KAHOS-t on sundvõõrandamise võimalust kasutatud ainult ühel korral.

Milline on tegevuste järjekord nende maaomanikega, kelle kinnistu laienduse piiridesse jääb? Kui kaua see aega võtab?

- Võtsime pärast huviala kaardistamist 2022. a novembris esmalt kuu jooksul ühendust nende maaomanikega, kelle kinnistud jäävad harjutusvälja laienduse sisse. Seejärel saame asuda eraldi suhtlema elanikega, kes elavad piiri vahetus läheduses ja sealt edasi nendega, kelle kinnistud jäävad veelgi kaugemale.

Kas riik on valmis ostma ka need kinnistud, mis ei jää laiendatava harjutusvälja piiri sisse, kuid jäävad vahetusse lähedusse? Kas nende kodude asendamine/kompenseerimine toimuks samadel alustel kui huvialasse jäävatel? Miks ei ole neid kinnistuomanikke personaalselt teavitatud, kelle maani uue harjutusvälja piir ulatub?

- Kaitseministeeriumil ei ole olnud sarnast praktikat, kus ostetakse kinnistuid, mis jäävad harjutusväljade või teiste riigikaitseliste ehitiste vahetusse lähedusse, mistõttu vajavad täpsed lahendused vahetult välja jäävate alade kohta, aga ka lähipiirkonda jäävate alade kohta laiemalt, veel selgitamist. Et seda teha, olemegi hetkel koondamas infot soovide kohta ja kaardistamas võimalikke lahendusi.
- Kaitseministeeriumi huvi ja võimalused KAHOSel alusel kinnistute omandamiseks ja argumendid motivatsioonitasu maksmise ära põhjendamiseks on tugevamad kinnistute osas, mis külgnevad vahetult harjutusvälja piiriga ehk mille omandamine vahetult suurendaks harjutamise võimalusi. Kaugemale jäävate kinnistute osas sõltub see paljuski laiemast pildist – kui palju, kui kaugel, millises suunas jms soovitakse kinnistut müüa/vahetada. Seejuures võib olukord ajas ka muutuda, sõltudes üldisest omandamise pildist ja sellest lähtuvalt võimalusest harjutusvälja kasutada. Piirinaabritega suhtlemiseni jõuame ajapikku, esmajärjekorras proovime saavutada kokkulepped inimestega, kelle maa huvialas sees on.

Millised häiringud ja kitsendused hakkavad laienema kinnistule, mis jäävad harjutusväljast väljapoole (piiranguvööndisse)?

- Piiranguvööndis kavandatud tegevused, mis on aluseks ehitamisele, on vajalik kooskõlastada Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega, päikese ja tuuleenergeetikat puudutavad tegevused Kaitseministeeriumiga. Harjutusväljast lähtuvalt ei ole seni piiranguid ehitustegevusele piiranguvööndis seatud. Ehitustegevuse, aga ka muu tegevuse kavandamisel piiranguvööndis on

aga vajalik arvestada, et harjutusvälja kasutamisega kaasneb paratamatult müra, aga ka vibratsioon, mille oluline leevendamine ei ole võimalik. Sellest tulenevalt ei kohaldu riigikaitse tegevusega tekitatud mürale AÕKS § 56 sätestatud välisõhus leviva müra normtasemete regulatsioon ega ka keskkonnaministri 16.12.2016 määrusega nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ sätestatud müra normtasemed. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 10 kohaselt tuleb keskkonnahäiringut taluda, kui keskkonnahäiringut põhjustav tegevus on vajalik ülekaaluka avaliku huvi tõttu ning puudub mõistlik alternatiiv ja olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed.

Kas ja kuidas kompenseeritakse suurenenud häiringuga kaasnevad mõjud?

- Kaitseministeerium tasub valdadega sõlmitud heade kavatsuste kokkuleppe alusel nendele kohalikele omavalitsustele, kelle territooriumil asub harjutusväli, perioodil 2019–2023 sihtotstarbelist hüvitist. Hüvitise maksmisega jätkamiseks ja selle aluste ning hüvitise suuruse täpsustamiseks on välja töötamisel määrus. Väljapoole harjutusvälja ala ulatuva häiringu või kinnisvara väärtuse vähenemise kompenseerimiseks otse maaomanikele käesoleval ajal selge regulatsioon ja praktika puudub. Kaitseministeeriumi valitsemisala tegeleb vajaduste kaardistamise ja võimaluste välja selgitamisega.

Kas ja kuidas suureneb mürähäiring? Millistest relvadest harjutusväljal laskma hakatakse?

- Võib eeldada, et müra häiring suureneb, sest suurem harjutusväli võimaldab suuremate üksuste koostegevust ja relvade kasutamist, mille mürähäiring on suurem. Häiringu ulatuse selgitamiseks on plaanis tellida müra modelleerimine. Täpset relvade loetelu pole hetkel võimalik välja tuua, eesmärk on eelkõige suurendada kaudtule ja soomusmanöövervõimet.

Kas võib juhtuda, et lähiaastatel kavas olevatele laiendustele järgnevad tulevikus veelgi ulatuslikumad?

- Vajadus on ligikaudu 12 000 hektari suuruse harjutusvälja järele. Seda silmas pidades on Kaitseministeeriumil teatud piirkondades huvi maade omandamiseks ka väljaspool tutvustatud huviala piiri, seda eeskätt kinnistute osas, mis külgnevad vahetult harjutusvälja piiriga ehk mille omandamine vahetult suurendaks harjutamise võimalusi. Kaugemale jäävate kinnistute osas sõltub see paljuski laiemast pildist – kui palju, kui kaugel, millises suunas jms soovitakse kinnistut müüa/vahetada. Seejuures võib olukord ajas ka muutuda, sõltudes üldisest omandamise pildist ja sellest lähtuvalt võimalusest harjutusvälja kasutada.

Miks inimeste kirjadele kohe ei vastata?

- Kinnitame, et kõik harjutusväljad@kaitseinvesteeringud.ee e-postile saadetud kirjad jõuavad Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuseni ning kõikidele kirjadele vastatakse järgemööda. Samuti võetakse inimestega ühendust telefoni teel. Selleks palume jätta enda kontaktandmed (telefon ja e-post) harjutusvaljad@kaitseinvesteeringud.ee e-postile või telefonil 5878 1665. Õigele aadressile suunatakse ka kõike Kaitseministeeriumi ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse aadressile saadetud kirjad.

Kas kohalikel on veel võimalik laienduse osas kuidagi kaasa rääkida/midagi muuta (nt on välja toodud, et otsitakse omanikega individuaalseid lahendusi – kas see lahendus võib olla see, et kinnistu jääb alles)? Kui samast kandist ei leiagi sobivat kohta, inimene ei taha mujale ka kolida (teise külja/valda vms), mis siis saab?

- Eesmärk on maad omandada kokkuleppel ning igal võimalikul juhul üritatakse jõuda kompromisslahenduseni, mis mõlemaid osapooli rahuldab.

Kuidas mõjutab Nursipalu arendamine keskkonda?

- Paljud harjutusväljad ja väljaõppealad jäävad mõningal määral ka looduskaitsealade alla või piirnevad nendega. Aladel on tihtipeale erinevad hoiualad, vääriselupaigad, maastikukaitsealad jne. Sellest tulenevalt on ka Kaitseväe alade liigirikkus suurem.
- Kaitsevägi ei tegutse keskkonnapoliitilises vaakumis. Koostatud on keskpõlügeni (2020) ja Nursipalu (2021) maastikuhoolduskavad. Kehtivad liikumispiirangud, mis laseb loodusel omapäi olla.
- Kaitseväe harjutusväljadel ning nende lähedal pesitseb mitmeid kotkaliike. Näiteks MTÜ Kotkaklubi ronis 2022. aastal keskpõlügenil nelja pessa, peale ühe oli seekord pesitsus edukas. Vt ka [Facebook](#)'ist.
- Riiklikult seiratakse KV harjutusväljadel ja nende läheduses veel mitmeid teisi kaitsealuseid liike nagu kõred ja kivisalisikud, väike-konnakotkad ja kalakotkad, must-toonekured, harivesilikud jne.
- Alates 2021. aasta juunist omab Nursipalu harjutusväli rahvusvahelist Wildlife Estates Label keskkonnamärgist, olles seega esimene sedasorti märgisega harjutusväli Eestis. See oli Eesti esimene ja ainus keskkonnamärgis avalikus sektoris.
- 2020.-2021 taastasid RMK ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus Nursipalu harjutusväljal Keretü soo (sulgesid kraavid, taastasid veerežiimi). See parandas sealsete kaitstavate liikide, eriti metsise elupaikade seisundit.
- Kui harjutusvälja ümbruses ei ole võimalik kaitset tõhustada (nt kaljukotkad keskpõlügeni) puhul, siis saab seda hüvitismeetmena teha mujal Eestis.
- Planeeritakse taastada ca 2000 ha ulatuses soometsade looduslikku veerežiimi (st taastatakse sood), et soodustada metsiste levikut.
- Samuti planeeritakse keskpõlügenil ja selle lähiümbruses parandada ja taastada ca 40 km ulatuses must-toonekurele sobivaid toitumisalasid jõgedel.
- Igal aastal viiakse nii keskpõlügenil kui ka teistel harjutusväljadel läbi veeseiret ning lasketiirude kuulipüüdjate pinnaseuuringut. Kaitseväe tegevus ei ole avaldanud suurt negatiivset mõju pinnasega põhjaveele.
- Männiku harjutusväljal toimuvad regulaarselt kõrede loendused. Sel aastal uuendati ka kivisalislike pelgupaikasad. Männikul harjutusväljal märgati kivisalislike arvukuse vähenemist, mille üks põhjustest võib olla sobiva liivase pinnase sammaldumine, mistõttu koostöös Silikaat AS-ga taasloodi vastav elukeskkond kunstlikult.

Kas keskkonnamõjude hindamine on plaanis?

- Keskkonnale avalduvad mõjud kindlasti hinnatakse ja leevendavad meetmed töötatakse välja. Sõltuvalt selles, kas harjutusvälja laiendamine otsustatakse REPi või Vabariigi Valitsuse riigikaitsealase erandina, toimub mõju hindamine kas keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) või tegevuslubade taotleamise osana.
- Keskkonnaülevaate koostamine koos asjakohast hindamist nõudvate mõjude kaardistamisega on tellitud.
- Sotsiaalmajanduslikud mõju ja võimalused nende leevendamiseks ja hüvitamiseks soovime leida koostöös valdade ja kohalike kogukondadega.
- Rõuge vallavalitsuse kodulehelt leiab ka eelmise 2018. aastal koostatud keskkonnamõjude hindamise <https://rouge.kovtp.ee/nursipalu>.

Mis õiguslikul alusel on alustatud Tsiatsungõlmaale harjutusvälja uue linnaku ehitamist ja Sõmerpalu-Nursi riigimaanteele alternatiivse trassi projekteerimist-ehitamist, kui ametlikku planeeringutki veel pole alustatud? Millal ja kui palju neist asjadest on räägitud KOvidega? Kas

teeninduskeskus (või linnak) läheb kokku hiljuti vastu võetud Rõuge valla üldplaneeringuga, kas KaM tõstataks need asjad vallaga üldplaneeringu menetlemise käigus?

- Võru vald on teadlik hangetest.
- Valla üldplaneering kummagi objekti ehitust ei välista.
- Projekteerimistingimusi riigikaitselestele objektidele ei väljastata.
- Hoonete ehitus saab toimuma tarbijakaitse ja tehnilise järelevalve ameti (TTJA) väljastatava ehitusloa alusel, mis kooskõlastatakse eelnevalt vallaga.
- Liitlaste vastuvõtuala ehitised asuvad juba täna meile kuuluval riigikaitsemaa sihtotstarbega kinnistul.
- Uut teed käsitleme riigikaitseleste teena, millele ei väljastata ka ehitusluba ehitusseadustiku kohaselt ning ehitus toimub ehitusprojekti alusel.
- Tee planeeritud trass paikneb valdavalt riigimaal, kuid läheb optimaalsema lahenduse eesmärgil üle ka kahest eramaast. Kui eraisikutega läbirääkimistel edu ei ole, liigutame trassi täielikult riigimaale.
- Vallal on võimalus esitada omi ettepanekuid mõlema objekti projekteerimise käigus ning püüame nendega arvestada.

Kuidas mõjutab Nursipalu arendamine kohalikku majandust?

- Harjutusväli ei tähenda kohaliku elu lõppu.
- Keskpõlügenoon asub Kõrvemaal, sarnaselt Nursipaluga äärmiselt maalilises paigas, vahetult Ohepalu looduskaitseala ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala kõrval, kiviviske kaugusel Lahemaast. Saab käia seenel, marjul, kalal, suusatamas.
- Ka mitmed turismifirmad tegutsevad harjutusväljade kõrval. Soodla ja keskpõlügenooni harjutusvälja vahel (ning osaliselt harjutusväljade peal) on Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala, kus on mitmeid erinevaid matkaradasid ning looduslikult kauneid kohtasid. Lisaks sellele asub vahetusläheduses ka Kõrvema matka- ja suusakeskus. Mitmed erinevad turismiettevõtted pakuvad ka räätsamatkasid ning kanuusõite (kokkuleppel harjutusväljaga). Keskpõlügenooni laiendatud ohualale tehti mõned aastad tagasi alternatiivne matkarada ning uus vaatetorn.
- Keskpõlügenooni näitel saab riik isegi kaasa aidata kohaliku pärandi säilitamisse. Mahajäetud turbatööstusasula Rabasaare linnavõitluslinnaku ehitamistöde käigus säilitatakse kõik vanad hooned. Varasemast ajast on koostöös vallaga tehtud ka eraldi infotahvlid külla, kus on võimalik lugeda küla ajaloo kohta.
- Männiku harjutusväli asub Tallinna külje all tiheasustuse kõrval. Tallinna valglinnastumine jätkub hooga ka selles suunas.
- Nursipalu harjutusvälja laiem kasutus loob võimaluse Võru-Valga raudteelõigu arendamiseks ja selleks ELi rahastuse küsimiseks.

Mida tehakse müra vastu?

- Kindlasti toimub müramodelleerimine, kuna laienemisega kaasneb paratamatult müra kasv.
- Müra vastu annab end kaitsta, nt helikindlamad aknad, hekid jms.
- Harjutusväljadel ei valitse anarhia. Ei saa minna iga kell „paugutama“, harjutustest teatatakse ette.
- Lisaks on teatud perioodidel mürarikas tegevus keelatud.
- Nursipalu harjutusvälja (jt väljaõppealade) kasutusgraafikud on leitavad aadressilt: <https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/>.
- Samuti on eraldi sektsioon teadmiseks kohalikule elanikule ning metsas liikujale: <https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/teadmiseks/>. Sellel lehel on infot, kust saab infot harjutusväljade kasutusgraafikute kohta, millal tohib harjutusväljale siseneda jne.
- Müramodelleering ei ole osa sellest keskkonnaülevaatest, see tellitakse eraldi, aga selle tellimise aeg ei ole paigas. Selle koostamine eeldab üsna detailset infot tegevuste paiknemise kohta alal,

relvade ja kasutuskooormuse kohta. Arvestades, et tutvustatud harjutusvälja laienduse huviala on väiksem, siis on müra uuringu tellimise eeldusena vajalik, et kaitseväge vaataks üle oma arenguplaanis välja toodud tegevused.

- Harjutusvälja kasutatakse väga erineva iseloomuga väljaõppeks. Mitte igasuguse tegevusega ei kaasne olulist müra.